

**MINITIN ANA MOAN BOWI N**



**ANA KATEBWI MA TENIUA NI MANEABA NI  
MAUNGATABU KIRIBATI**

---

**13 N TEBETEMBA 2024**



---

**MANEABA NI MAUNGATABU**

**AMBO, TARAWA**

## **TAAN TEI AIKA A RINE AO TIBIIKA**

Hon Speaker Mr. Willie Tokataake

|                           |   |                 |
|---------------------------|---|-----------------|
| Mr. Pinto Katia           | - | Makin           |
| Mr. Auria Kitina          | - | Makin           |
| Mr. Tinian Reiher         | - | Butaritari      |
| Mr. Alexander Teabo       | - | Butaritari      |
| Mr. Moannata Ientaake     | - | Marakei         |
| Mr. Ruateki Tekaiara      | - | Marakei         |
| Mrs. Lavinia Teatao Teem  | - | Abaiang         |
| Mr. Betero Atanibora      | - | Abaiang         |
| Dr. Teuea Toatu           | - | Abaiang         |
| Mr. Tebuai Uaai           | - | South Tarawa    |
| Mrs. Ruth Cross Kwansing  | - | South Tarawa    |
| Mrs. Birimaka Tekanene    | - | South Tarawa    |
| Mr. Tonganibeia Buraieta  | - | North Tarawa    |
| Mr. Harry Tekaiti         | - | North Tarawa    |
| Mr. Terieta Mwemwenikeaki | - | North Tarawa    |
| Mr. Choy Freddy           | - | Betio           |
| Mrs. Tangariki Reete      | - | Betio           |
| Dr. Tinte Intinteang      | - | Betio           |
| Mrs. Ruta Babo Nemta      | - | Maiana          |
| Mr. Koraubati Remuera     | - | Maiana          |
| Mr. Banuera Berina        | - | Kuria           |
| Mr. Martin Moreti         | - | Aranuka         |
| Mr. Ieremia Tabai         | - | Nonouti         |
| Mr. Dennis Waysang Kumkee | - | Nonouti         |
| Mr. Taberannang Timeon    | - | Tabiteuea North |
| Mr. Tarakabu Tofinga      | - | Tabiteuea North |
| Mr. Bootii Nauan          | - | Tabiteuea South |
| Mr. Riteta Iorome         | - | Onotoa          |
| Mr. Taneti Mamau          | - | Onotoa          |
| Mr. England Iuta          | - | Beru            |
| Mr. Tawaria Komwenga      | - | Beru            |
| Mr. Ribanataake Tiwau     | - | Nikunau         |
| Mr. Tauanei Marea         | - | Nikunau         |
| Mr. Tekeeua Tarati        | - | Tamana          |

|                        |   |                     |
|------------------------|---|---------------------|
| Mr. Niiti Itaaka       | - | Arorae              |
| Mr. Teribwa Taabe      | - | Kiritimati          |
| Mr. Jacob Teem         | - | Kiritimati          |
| Mr. Mikarite Temari    | - | Kiritimati          |
| Mr. Bautaaake          | - | Teraina             |
| Mr. Matanga Aran       | - | Tabuaeran           |
| Mr. Kaotitaake Kokoria | - | Tabuaeran           |
| Mr. Tibanga Taratai    | - | Banaba              |
| Mr. Karutaake Jacob    | - | Rabi Island Council |

Kiraaka : Ao taiaoka ti a bane n teirake. Ao ti a kauka ara bowi aio ma te tataro:-

Te Atua ae moan te mwaaka ae akea tokim, ti kakoaua ma te nanorinano kainnanoan am kairiri iaon karaoan tibwangara. Buokira bwa ti na katikui bwaai aika a kaeti oin nanora n tatabemaniira nako ao ti na kakaraoa nanom ibukin kabwaiaia kaa in Kiribati. Ti butiko kona raoniira n ara waaki ni karaoi tabera n te Maneaba ni Maungatabu aei ibukin ara botanaomata, bwa e aonga ni kateimatoaki te rau te eti ibukin mimitongin aram ae tabu, ti kaniiko aikai iroun Iesu Kristo ae ara Uea Amen,

Ao ti a bootii bwanaara n ana a na tataro te Uea ae kangai, Tamara are i Karawa e na tabuaki aram e na roko Ueam e na tauaki am taeka iaon te aba n ai aron tauana i karawa, anganiira kanara ae ti a tau iai n te bong aei ao kabwarai ara bure n aron ae ti kabwarai aia bure akana a bure nakoiria ao tai karirira nakon te kaririaki ma kona kamaeura man te buakaka bwa am bwai te Uea, te mwaaka ao te neboaki n aki toki Amen. Taiaoka ti a bane n tekateka.

Katanoatakin te Tua ni Kaetieti mai iroun te Tibiika ibukin tewean ana moan bowi te Maneaba ni Maungatabu ke ana Ka-13 ni Maneaba ni Maungatabu aio. Ao aio ngkanne katabean te Kiraaka kaa in te Maneaba ni Maungatabu iaan te kibu are 4(1) n tuan kairan ana bowi

te Maneaba ni Maungatabu bwa e na wareka te Kaetieti anne.

Ao n aron ae kam ataia Taan Tei ao te Kaetieti anne ibukin tewean ana bowi te Maneaba ni Maungatabu aio ae koreaki n taetae ni imatang ma ibuki nte ongora nakon te botanaomata ao ti riai n rairia nakon ara taetae ni Kiribati.

Aio ngkanne aron tein te Kaetieti anne ibukin ana moan tetere ni bowi n ana Ka-13 ni Maneaba ni Maungatabu Kiribati.

*Te mwioko are I anganaki iaan te kibu 37(1) n te Tua ae Maungatabu ni ikotaki ma te Tua ibukin kairan te bowin te Maneaba ni Maungatabu ngai ae Hon. Tangariki Reete te Tibiika n ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati I rinea te bong ae Kanimabong ae 13 bongin te namwakaina ae Tebetembwa 2024 bwa te bong ae na moan waaki iai ana moan tetere ni bowi ana Ka-13 ni Maneaba Kiribati are e na karaoaki n te Maneaba ni Maungatabu i Ambo, i Tarawa n te aoa 10 n te ingabong aio. E bonginaki te Kaetieti aio n te 13 n te namwakaina ae Aokati 2024 kam bati n rabwa Taan Tei.*

### **TAIBORANAKIN TAIAN BEBA**

Taiboranakin taian Beba mai iroun te matanwi ibukin kairan te rinerine iaon ribooti ibukin karaoan te rinerine are e tabangaki iaon Kiribati 2024. Ibukin kamatoan arami Taan

Tei nakon te Maneaba ni Maungatabu.

Beba No.34/24

Ao kamatoan ara Tia Tei temanna ibukia kain Banaba ake a maeka iaon Rabi.

Beba No.35/24

Beba akanne a bane n tia ni kaweneaki iaon ami taibora. Ao kam rabwa Taan Tei.

Ao n te tai aio Taan Tei ti a roko n te mwakoro are e rangi ni kakawaki ibukimi iaon ami Ota Beba are e oti n are item no.4 katueakiia Taan Tei ke anakin aia berita Taan Tei.

N aron are e matata iroumi Taan Tei ao iaan te kibu 5(2) kairan bowin ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati ao te Katuea e na karaoaki iroun te Tia Moti ae Rietata ao tao mai ikai ao I a butia te Sergeant at Arms bwa e a wetea te Tia Moti ae Rietata ni kairia nakon ara Maneaba ni Maungatabu aio ibukin karaoan ami Katuea ao kam rabwa Taan Tei a oti a tataninga teutana.

Ao are e nako ni weteaki ara Tia Moti ae Rietata ao taiaoka Taan Tei ao imwain roko ara Tia Moti ao iai te naan Baibara ti na karaoa ara Tuea n te itera aio man te angatai aio ao te naan Baibara aika a toka iaona are kam bon kinaia mi Baibara ao ti a bon tia ni kanikinaai akekei kam a nako naba kam taua i baimi te angatai ke kam katoka baimi iaon te Baibara ao kam a wareka naba ami

Tuea arei ami Berita arei. Ao N na angani ngkami ami beba n Oath arei. I wetea aran temanna imwin temanna n te Alphabetical order ao e teirake ao e kawarai ikai I anganna te beba ana beba arei ao e waerake nakon ana taibora imatan te Tia Moti ae Rietata katoka baim iaon te Baibara ao ko taua i baim te angatai te Baibara ao ko a wareka naba am berita arei, ko tia ni karaoia ko tiainaia naba ao e tiainaia ngkanne te Tia Moti ma ngkoe a ko a manga ruorikaaki ao ai arona naba ma are imwina. E reke kee, ngkana iai ami titiraki imwain rokon te Tia Moti taiaoka. Ngaia e rabwa e mataata kee e rabwa.

Chief Justice: Ao imwain ae ti waaki ao I a rimoa moa ni kamauri ngkami ni kabane n tamaroan te bong aio kam na bane ni Mauri.

N te tai aei ao are ti nang waakina karaoan ami Katuea ao I a butia te Clerk bwa e na wetea arami temanna imwin temanna n te *Alphabetical Order*.

## **KATUEA**

Kiraaka: Hon.Alexander Teabo

Hon.Alexander Teabo: Ngai, Alexander Teabo I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au

mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon. Auria Kitina te Tia Tei temanna mai Makin.

Hon.Auria Kitina: Ngai, Auria Kitina I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Banuera Berina te Tia Tei temanna mai Kuria.

Hon.Banuera Berina : Ngai, Banuera Berina I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon Bautaake Beia mai Teraina.

Hon.Bautaake Beia: Ngai, Bautaake Beia I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta,

ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Betero Atanibora te Tia Tei temanna mai Abaiang.

Hon.Betero Atanibora : Ngai, Betero Atanibora I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon. Birimwaaka Tekanene te Tia Tei temanna mai Tarawateinainano.

Hon. Birimwaaka Tekanene: Ngai, Birimwaaka Tekanene I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Booti Nauan

Hon.Booti Nauan : Ngai, Booti Nauan I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae

Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Choy Freddy te Tia Tei temanna mai Betio.

Hon.Choy Freddy: Ngai, Choy Freddy I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Dennis Waysang te Tia Tei temanna mai Nonouti.

Hon.Dennis Waysang: Ngai, Dennis Waysang I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Dr Teuea Toatu te Tia Tei temanna mai Abaiang .

Hon.Dr Teuea Toatu : Ngai, Dr. Teuea Toatu I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon

abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Dr Tinte Itinteang te Tia Tei temanna mai Betio.

Hon.Dr Tinte Itinteang : Ngai, Dr. Tinte Itinteang I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.England Iuta te Tia Tei temanna mai Beru.

Hon.England Iuta : Ngai, England Iuta I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Harry Tekaiti te Tia Tei temanna mai Tarawateinaiaeta.

Hon.Harry Tekaiti : Ngai, Harry Tekaiti I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua

bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka: Hon.Iakoba Jacob Karutaake te Tia Tei temanna mai Rabi.

Hon.Iakoba Jacob Karutaake: Ngai, Iakoba Jacob Karutaake I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka: Hon.Ieremia Tabai te Tia Tei temanna mai Nonouti ae karineaki.

Hon.Ieremia Tabai: Ngai, Ieremia Tabai I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka: Hon.Kaotitaake Kokori ate Tia Tei temanna mai Tabuaeran.

Hon.Kaotitaake Kokoria: Ngai, Kaotitaake Kokoria I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka: Hon.Koraubati Remuera te Tia Tei temanna mai Maiana.

Hon.Koraubati Remuera: Ngai, Koraubati Remuera I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka: Hon. Lavinia Teatao Teannaki te Tia Tei temanna mai Abaiang.

Hon.Lavinia Teatao Teem: Ngai, Lavinia Teatao Teem I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Martin Moreti te Tia Tei mai Aranuka.

Hon.Martin Moreti : Ngai, Martin Moreti I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Matanga Aran te Tia Tei temanna mai Tabuaeran.

Hon. Matanga Aran: Ngai, Matanga Aran I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Mikarite Temari te Tia Tei temanna mai Kiritimati ao Kanton.

Hon.Mikarite Temari : Ngai, Mikarite Temari I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Moannata Lentaake te Tia Tei temanna mai Marakei.

Hon.Moannata Lentaake : Ngai, Moannata Lentaake I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Niiti Itaaka te Tia Tei temanna mai Arorae.

Hon.Niiti Itaaka: Ngai, Niiti Itaaka I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Pinto Katia te Tia Tei temanna mai Makin.

Hon.Pinto Katia : Ngai, Pinto Katia I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Ribanataake Tiwau te Tia Tei temanna mai Nikunau.

Hon.Ribanataake Tiwau : Ngai, Ribanataake Tiwau I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon. Riteta Iorome te Tia Tei temanna mai Onotoa.

Hon.Riteta Iorome: Ngai, Riteta Iorome I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Ruuta Teretia Babo te Tia Tei temanna mai Maiana.

Hon.Ruuta Teretia Babo Nemta: Ngai, Ruuta Teretia Babo Nemta I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni

Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Ruth Cross Kwansing te Tia Tei temanna mai TUC.

Hon.Ruth Cross Kwansing: Ngai, Ruth Cross Kwansing I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Taberannang Timeon te Tia Tei temanna mai Tabiteuea Meang.

Hon.Taberannang Timeon : Ngai, Taberannang Timeon I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Taneti Mamau te Tia Tei temanna mai Onotoa.

Hon.Taneti Mamau: Ngai, Taneti Mamau I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae

Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tangariki Reete te Tia Tei temanna mai Betio.

Hon.Tangariki Reete: Ngai, Tangariki Reete I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tarakabu Tofinga te Tia Tei temanna mai Tabiteuea Meang.

Hon.Tarakabu Tofinga : Ngai, Tarakabu Tofinga I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tauanei Marea te Tia Tei temanna mai Nikunau.

Hon.Tauanei Marea : Ngai, Tauanei Marea I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua

bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon Tawaria Komwenga Te Tia Tei temanna mai Beru.

Hon.Tawaria Komwenga: Ngai, Tawaria Komwenga I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Teriba Tabe te Tia Tei temanna mai Kiritimati.

Hon.Teriba Tabe: Ngai, Teriba Tabe I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Terietta Mwemwenikeaki te Tia Tei ae karineaki mai Tarawateinaiaeta.

Hon.Terietta Mwemwenikeaki : Ngai, Terietta Mwemwenikeaki I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tibanga Taratai te Tia Tei temanna mai Banaba.

Hon.Tibanga Taratai : Ngai, Tibanga Taratai I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tinian Reiher te Tia Tei temanna mai Butaritari.

Hon.Tinian Reiher : Ngai, Tinian Reiher I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tokaibure Rabaua te Tia Tei temanna mai Abemama.

Hon.Tokaibure Rabaua: Ngai, Tokaibure Rabaua I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Hon.Tonganibeia Buraieta Koakoa te Tia Tei temanna mai Tarawateinaiaeta.

Hon.Tonganibeia Buraieta Koakoa: Ngai, Tonganibeia Buraieta Koakoa I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tia Tei ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Chief Justice: Kam rabwa Taan Tei ao n te tai aio ao ti a roko n tokin karaoan te mwakoro ae rangi ni kakawaki ibukimi Taan Tei. Ao I anga bwanaau ni katekeraoi nakoimi ni kabane ni karaoan tibwangami ae moan te kakawaki nakoia ami botanaomata, ibukin ami abamwakoro ao ibukin Kiribati ae bwanin ao nakon te Auti ni Maungatabu kam bati n rabwa.

Kiraaka : Rineakin te Tibiika nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati.

Chief Justice: Ngaia ti a roko ngkanne te mwakoro are kam nang rinea ami Tibiika ao I a buti ngkami Taan Tei bwa kam a kanakoi ami ara ke ami nominations ibukin te nakoa ae te Tibiika.

Hon.Betero Atanibora : Mauri Hon.Justice ao bon kain Kiribati ni kabane kam na bane moa ni Mauri. Ao I a kukurei n nominate Willie Tokataake bwa te Tibiika. Willie Tokataake 68 ana ririki ni maeu e a tia ni kabanea 16 ana ririki ni Minita ao 14 ana ririki n Tia Tei. E moan Tia Tei man 1994 n Okitobwa ni karokoa e toki n te tai ae nako ao bon kain te aba ae Abemama. Ko rabwa.

Chief Justice : Iai riki te nomination? Akea, ngaia.

Hon.Birimaka Tekanene: Ko rabwa te Tia Moti ti a kauomania mai ikai te Tibiika te ara are e propose.

Chief Justice : Ko kauomaniia arei are a propose nakekei, ngaia kam rabwa. Ngaia e a taraa n ae akea riki te naan nomination are nanona ngkanne ikai akea te rinerine bwa e a bon tabangaki tangiran rineakin Willie Tokataake bwa ami Tibiika n te Auti n Tei ae boou.

Kiraaka : Katuean te Tibiika.

## **KATUEAN TE TIBIIKA**

Kiraaka : N te tai aio a oti a butia te Sargeant at Arms bwa e na otinako ni kaira ara Tibiika ae boou ibuki nte Maneaba ni Maungatabu ao ti a butia bwa e nako ni kairia n rinnako. E rabwa.

Willie Tokataake: Ngai, Willie Tokataake I berita imatan te Atua ae moan te mwaaka ma nanou ni koaua bwa N na kakaonimaki man kaota au tangira ae koaua nakon abara ae Kiribati ae inaomata ao e bura ieta, ao N na karaoi naba au mwakuri ae te Tibiika ngai nakon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati iaan te eti ao te kakaonimaki ke buokai te Atua.

Kiraaka : Ao ti a karabwa Hon.Chief Justice ni kairan ara bowi ao ti a butia te Bureitiman bwa e a kairia rikaaki nakon ana ruu te Tibiika. Ao ti a uboia ni kabane. Ao taiaoka ti a bane n tekateka.

Ao n te tai aio ti angan te Tibiika ae boou Hon.Willie Tokataake bwa e anga ana maroro tabeua nakoimi imwain karaoan tabemi are imwina. Kam rabwa.

Tibiika : Ko rabwa te Kiraaka I a rimoa ni karabwarabwa, nakon teuare e taua mwiin mwiokoara ni kabane, are e a manga karokoiria n te mwaneka aio. I a karabwa n ana tangira nakoiria. Ao I karabwa te Atua ae mwaaka ibukin ana kantaninga are e anganiira ibukin abara ae Kiribati inanon te tai aei. I

kaitau naba nakoimi ni kabane Taan Tei aika kam karineaki ibuki nte onimakinaki are kam a tia n anganai, bwa ami Tibiika ngai nakon ana Ka-13 ni Maneaba ni Maungatabu Kiribati.

I ataia bwa ti aki te mwakuri ae bebetae karaoan te tibwanga aio ma kam rabwa I butimwaea nanomi ao N na keiaki ni karaoa au kabanea n tamaroa ibukin kairan ami Maneaba ni Maungatabu ibukin te eti ao te kakaonimaki ao te karinerine inanon ana waaki n Tautaeaka ni inaomata. Bwa e aonga ni bura ara Maneaba aio, abara ae Kiribati ngkai ao nakon taai aika ana roko. Ao kam bati n rabwa.

Kiraaka : Ao n te tai aio ao ti a buti ngkami Taan Tei bwa ti a roko n te mwakoro are ami nomination ke katebenakoan ami ara araia taan kauaaba nakon te nakoa ni Beretitenti. Kam rabwa.

### **RINEAKIA TAAN ANG ARAIA NAKON TE BERETITENTI**

Tibiika : Ngaia Taan Tei aika kam karineaki tia kanakoa, ngaia te Tia Tei temanna ae karineaki mai Abaiang.

Hon.Betero Atanibora : Imwain ae N na waaki ao bon taeka moa ni kamauri nakon te Tibiika ae boou Hon.Willie Tokataake n raonaki ma

ngaira Taan Tei aika ti bane ni boou n te Maneaba ni Maungatabu ao ake a bon roko ni kakoaua n te tai aio ao ai bon kain Kiribati ni kabane kam na bane ni Mauri.

I a kukurei n anga au nomination man ara Party ae Tobwaan Kiribati Party bwa Hon.Taneti Mamau man te aba ae Onotoa, Hon. Bautaake Beia man te aba ae Teraina, Hon. Riteta Ioromwe man te aba naba ae Onotoa ao Hon.Kaotitaake Kokoria man te aba ae Tabuaeran ko rabwa.

Tibiika : Ngaia te Tia Tei mai Makin.

Hon.Pinto Katia : Ko rabwa te Tibiika e koaua ti na anga naba bwanaara ni kamauriko nakon am kain tekateka ae boou nakoim Hon.Willie Tokataake ngkai e a manga reke iroum te nakoa ae kakawaki ae te Tia Babaire n ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati inanon te tai aio te Tia Babaire.

I a kukurei ngkanne n tabekarake aran ara aomata ae Hon.Tessie Eria Lambourne te Tia Tei temanna mai Abemama bwa ara tia kauaaba naba ni kan Beretitenti te Tia Babaire. Ko rabwa.

Tibiika : Iai riki taian nominations mai iroumi Taan Tei te Tia Tei temanna ae karineaki mai Kiritimati Teriba Tabee.

Hon.Teribwa Tabee: Ko rabwa te Tibiika ao nakoia Taan Tei aika kam karineaki ni kabane ngaira ake ti a

bane n roko inanon raoiroin ao tamaroan te tai aio are e anganiira te Atua ae mwaaka, ao bon nakoira kain Kiribati are a ongo bwanaara inanon te tai aio ao riki bon nakoia kain TUC are ti tei iaon abaia ao ni katea ara aobiti iaona ma mwengara, bon te taeka ni kamauri nakoira ni kabane kam na bane ni Mauri.

I kukurei n taberake au nomination ikai Birimwaaka Tekanene temanna te Tia Tei man TUC ao kam rabwa.

Tibiika : Iai riki te nomination. Ao tao e a bon aki raba ao I a kaina butimwaeakin araia taan kan rineaki nakon te nakoa ni Beretitenti ao ngkanne ti a nakon are imwina te Kiraaka. Ti a tanninga kaetan te naan ara man ara taibora ae mai moa aio.

Ko rabwa te Kiraaka nakoimi Taan Tei aika kam karineaki aikai ngkanne te naan ara ake a tia ni wene n te tai aio bwa ana kauaaba nakon te nakoa ni Beretitenti, onoman te naan candidate ao n aron aikai:-

Hon. Taneti Mamau  
Hon. Bautaaake Beia  
Hon. Riteta Ioromwe  
Hon. Kaotitaake Kokoria  
Hon. Tessie Eria Lambourne  
Hon. Birimwaaka Tekanene

Ngkana a eti au ara aikai Taan Tei.

Hon. Betero Atanibora : Point of Order ti kaeta aran te Tia Tei mai Teraina Bautaaake

Tibiika : Kabwara au bure te Tia Tei Bautaaake Beia. Ao ngaia ngkanne N na kaokia riki:-

Hon. Taneti Mamau  
Hon. Bautaaake Beia  
Hon. Riteta Ioromwe  
Hon. Kaotitaake Kokoria  
Hon. Tessie Eria Lambourne  
Hon. Birimwakaa Tekanene

Onoman aika a tia n anga araia ngkanne ao ti nang waaki ngkanne nakon are imwina ao I a butia te Kiraaka bwa kam a tibwaa ami beba n rinerine nakoia Taan Tei aika a karineaki te Kiraaka.

Kiraaka : Mauri Taan Tei ao iaan tuan rineakin te candidate n te Beretitenti ao e na karaoaki n te secret ballot ao iai ara ballot ara beba aikai ao ti na tibwatibwaia nakoimi 45 mwaitina. Aongkoa te kantanninga bwa ti na tibwatibwaia nakoimi ao kam a korei naba aara e a tia n stamp te naan beba ikai. Kam a korea naba ami ara temanna ti temanna te ara ae kam na koreia iaon te rain are ti a tia ni kanikinaea ikai ao kam a karinna naba inanon te baoki aio. Ngkana kam kukurei moa n anne imwain ae ti nang waaki ao tia tibwatibwaa naba te beba.

Tibiika : Ti kan kaira nakon te Rules of Procedure te Tia Babaire iaan te kabwarabwara are e nanonaki ikai are te Secret ballot bwa tera raoi te kabwarabwara iaon anne te Tia Babaire. Bwa ti ataia bwa n taai aika

nako ao bon iai taabo ake a kateaki iai bwa kanga nanona e na bon aki noora bwa antai ae ko rineia inanon te tai aio te Tia Babaire.

Ngaia are ti kan ti bubuti riki kanga te kabwarabwara riki ke te kamataata iaon anne te Tia Babaire. Bwa ngkai n aron ae ti tuangaki ngkai iroun te Kiraaka ti a korea naba ara Ara ao ti a uotia naba ni karinna inanon te baoki.

Ngaia are ti kan bubuti riki te kamataata iaon anne. Ko rabwa.

Hon.Betero Atanibora : Point of Order.

Tibiika : Taan Tei aika kam karineaki are e a tia te babaire ao e titebo ma ti a bon katikua nakon te taneiai are ti a bon tia n taneiai are ana bon tibwaaki ami beba nakoimi iaona mi taibora ni kabane kam a bon karabai ami rinerine bwa e aonga n are akea ae noria, bwa are kanga ae e a bon taneiai te aba iai ao anne au babaire n te tai aio. Kam rabwa ao e a nakoimi taan tibwa te mena.

Hon.Tarakabu Tofinga: Point of Order Tibiika.

Tibiika : Ngai ate Minita n Justice ao te Tia Tei mai Tabiteuea Meang.

Hon.Tarakabu Tofinga : N na kabwara bure ngkai I Point of Order n te tai aei ma I kaitau ngkai ko anganai. I ti kan karekea te kamataata bwa tera ngkai te process

ao te Tua raa ae ti na karaoia ao e kanga aro te elimination, bwa kanga ti tera raoi ae e na kaea nanon ara Kaetieti. N na rangi ni bubuti ana kabwarabwara am aobiti ao am clerk bwa tera ae e na karaoaki bwa te moan iai te moan ara, ke kanga bwa ti aoria n ae matata te Auti aio bwa ioura Taan Tei ti ataia, ma te kanganga ara botanaomata a riai n ataia bwa tera ae e na waakinaki ngkai kanga n ara bubuti ngkana e na butimwaeaki man ara itera ao ngkana e akia o N na karautaeka ao e rabwa.

Tibiika : Ko rabwa te Tia Tei n aron ae e bon ataaki te rinerine are kanga bon uoua te tai te rinerine e na moan nako moa te moan raaun n te rinerine, a tiku ake a bubura aia bwii ke tao uoman ana tiku ao e a manga moan naba te raaun are imwina ibukin manga rinean riki are imwina. Kanga anne aron ae kanga e ataaki kee au kantaninga bwa e matata anne Taan Tei aika kam karineaki.

Hon.Taneti Mamau: Te Beretitenti te Tia Tei mai Onotoa ko rabwa I a reita te bwana ni katekeraoi nakoim Hon.Speaker n tibwangam ae kakawaki ibukin Kiribati ao riki bon ana Auti ni Maungatabu abara ae Kiribati ao ai bon ngaira ni kabane Taan Tei ake kam bane ni karineaki n reitaki ma taan ni kakoaua ake kam a bane n roko ao ai bon kain Kiribati, n aran ara Uea ae Iesu Kristo ao kam na bane ni Mauri.

E uarereke te kamataata bwa ngkana ti na korea aran ara aomata n te beba aei ao e aki teretere naba bwa ti a korea naba moan arana ke e na tabwanin ma ana kauoua n arak e kanga aron bwa ti aonga n ota. Bwa ngkana kam ana naba te moan ara bwa tokina naba ana manga aki warekaki ke ni butimwaeaki ara ara ake ti korei. Ma are ti a kan kamatata iai bwa are ngkana e tau ae ti te moan ara ao e a tau naba ao ngkana te moan ara ma ana kauoua bwa e aonga n ae teretere raoia o I a bubuti naba te kamatata n anne. Kam rabwa.

Tibiika : E rabwa te Beretitenti ao I taku bwa ti a bon men ate moan ara ao te kauoua n ara bwa e aonga ni bon matata riki iai ti a bon kore ate moan ara ao te kauoua n ara.

Ao kam rabwa Taan Tei ao e na tekeraoi ami rinerine.

Kiraaka : Ao tia bubuti ngkami Taan Tei te Tia Tei temanna mai Marakei nako buokia n ana a na beba ao ngkami Taan Tei ti a buti ngkami ni karea te baoki aio, taiaoka.

Hon.Tebuai Uaai : Point of Order te Tibiika.

Tibiika : Ngaia te Tia Tei ae karineaki mai Tarawateinainano.

Hon.Tebuai Uaai : Ko rabwa te Tibiika ao bon te taeka ni kamauri nakoim te Tibiika n raoiroin te ingabong aei. Ao ngkana e angaraoi

iroum te Tibiika bwa e aonga n ae bon kiraati tao iai temanna man ara itera, temanna man ana itera aika a tabeki naba te naan ara kanga bon tit e kaoriori ngkana e angaraoi iroum, temanna mai iroura, ao temanna ae te Kaitara, ao temanna n ae kanga uoman ngkana e raoiroi iroum te Tibiika. Ko rabwa anne kanga te bubuti.

Tibiika : E rabwa Taan Tei I aki naba noora te kanganga ngkana arona bwa iai ami tia kaninganinga ngkana kam na nakomai ni kaninganingai ami beba aikai. I a kariaia anne kam a rinea ami aomata are taan kaninganinga kam a nakomai n noori ami beba iroun te Kiraaka ma taan wareka ami beba.

Hon.Teribwa Tabee: Point of Order te Tibiika.

Tibiika : Ngaia te Tia Tei mai Kiritimati. Ko rabwa ao te kamauri riki nakoira n te ingabong aio. Ibukin ngkanne are te kaninganinga ao ti rangi ni kukurei bwa ti na katikua nakoim ngkana a kaninganinga ake a bon kan kaninganinga ko bon angania te inaomata. Ma ngaira ti onimakina mwakan te Atua bwa ngaia ae e na intervene inanon tain te rinerine ngkana a kan kaninganinga ke naako bwa ngaira ae ti a bon rau naba, e otinako ao ti a bon butimwaia naba. E rabwa.

Tibiika: Ko rabwa te Tia Tei ae ko karineaki n am iango.

Hon.Tebuui Uaai : Ko rabwa te Tibiika ao tao I a nakoati ngai ni kaninganinga bwa are nakai ngaia e korakora aia onimaki ao e rabwa ao I a nakoati ni kaninganinga.

Tibiika : Ngaia ao I a weteia taan kaninganinga a nakomai n tei irarikin te taibora aio Taan Tei aika kam karineaki.  
Ngaia Taan Tei aika kam karineaki aio ngkanne mwiin ami kare baoki nakon te nakoa ni Beretitenti. Aika a rinea:-

Hon. Bautaaake Beia (15), ao akea rinea Hon.Birimwaaka Tekanene (2), ao ake a rinea Hon. Kaotitaake Kokoria (1), ao ake a rinea Hon. Riteta Ioromwe (0) ao ake a rinea Hon.Taneti Mamau (18) ao ake a rinea Hon.Tessie Eria Lambourne (9)

N na kaokia riki mai moana:-

Akea a rinea Hon.Bautaaake Beia (15), Hon. Birimwaaka Tekanene (2), rinea Hon. Kaotitaake Kokoria (1), ao ake a rinea Hon.Riteta Ioromwe (0) ao ake a rinea Hon. Taneti Mamau(18) ao ake a rinea Hon.Tessie Eria Lambourne (9).

Ngaia ngkanne are mai imwin ami rinerine aio ao a tebenako ngkanne araia Hon.Bautaaake Beia, Hon. Taneti Mamau a reken gkanne bwa ngaia te naan candidate. Ngkanne ti na manga oki riki ni manga rinea are imwina ti na manga oki riki ni kare baoki riki bwa aonga ni manga reke

riki uoman riki kakoroan ara kanoan ami Tua are e na riai n aman aika ana riai n reke. Ngaia are I a manga butia te Kiraaka bwa ana manga kabuta riki aia beba.

E ngaa te Kiraaka? Kabwara ara bure Taan Tei taotaona nanomi bwa are e buti te beba ma taotaona nanomi.

Hon.Tebuui Uaai : Taiaoka te Tibiika ngkana ko kariaia.

Tibiika : Ngai ate Tia Tei ae ko karineaki mai Tarawateinainano.

Hon.Tebuui Uaai : Taiaoka te Tibiika ngkana ko kariaia bwa N na manga katauai bwa N na manga kaninganinga ngkana ko karabwarabwa te Tibiika. Ko rabwa.

Tibiika : Ko rabwa te Tia Tei ae ko karineaki I taku bwa e a bon tia nako au babaire are e uki te kaninganinga ko kona ni manga kaninganinga naba ngkai.

Hon.Mikarite Temari : Point of Order te Tibiika.

Tibiika : Ngaia uotiko te Minita n te Aono n Raina ma Rawaki te Tia Tei mai Kiritimati.

Hon.Mikarite Temari : I a bubuti ngkana e kona ni kataboro te kaninganinga tao bon teuana te Party ngkana e kariaiakaki ao ngkana e aki.

Tibiika : Kabwara au bure tera ngkoa ae ko nanonna.

Hon.Mikarite Temari : I kan kataboro naba ngai ni kaninganinga ma e kariaiakaki ke e aki. Ko rabwa.

Tibiika : Akea te kanganga nakomai naba kaninganinga ngkana ko kaninganinga.

Taan Tei aika kam karineaki ao aio ngkanne mwiin ami rinerine n te kauoua n rineaki:-

Ake a rinea Hon.Birimwaaka Tekanene (3), ake a rinea Hon.Kaotitaake Kokoria (17), ake a rinea Hon. Riteta Ioromwe (16) ao ake a rinea Hon.Tessie Eria Lambourne (9) ao e a bon ikotaki naba nakon 45.

Ngaia are I a taekinna ikai bwa a reke ngkai:- Hon.Kaotitaake Kokoria (17) ao Hon.Riteta Ioromwe (16) a reke ngkanne bwa taan kauaaba nakon e a koro ngkanne te mwaiti are aman (4) ma ni ikotaki ma are mai imwaina are Hon.Taneti Mamau (18) ao Hon.Bauataake Beia (15) ao ngkanne a reke ngkai ai aman ngkai taan kauaaba.

Ngaia are ngkanne I a taekinna ikai bwa a reken gkanne a nang reke ngkanne naaka I atong araia aikai bwa ami tia kauaaba nakon te nakoa ni Beretitenti. Ma N na atonga riki te ara aika a reke ngkai nakon te nakoa ni Beretitenti:-

Hon. Taneti Mamau, Hon. Bautaaake Beia, Hon. Kaotitaake Kokoria ao Ho.Riteta Ioromwe. Aikai ngkai aman ake a tia n reke ngkai bwa ngaia taan kauaaba nakon te nakoa ni Beretitenti.

Kiraaka : Kamotirawaan te Auti mai iroun Hon.Speaker.

Tibiika : Ao ngkai e a tia ami rinerine Taan Tei aika kam karineaki a oti a katekeraoia taan kauaaba nakon te Beretitenti.

Hon. Teribwa Tabee: Point of Order.

Tibiika : Ngaia te Tia Tei.

Hon. Teribwa Tabee: Mauri riki te Tibiika, ao iaan noran te rinerine a oti kakoaua bwa a tia n reke aman aika a bane ni bwaka iaan teuana te itera. Bon ti te kan kamatata iaan te Tua e na necessary bwa ti na nakon te General Election ke e a bon kona naba n appointed te Beretitenti n te tai aio mai irouia nakekei, bwa are bon kaai nte party ae teuana ao irarikina naba e a kauarerekea naba ana mwane ana kabanemwane Kiribati ae bwanin I a katuka anne bwa ti te maroro ao te kan ota. Ao ko rabwa.

Hon.Tebuui Uaai : Point of Order te Tibiika.

Tibiika : Ngaia te Tia Tei ae karineaki mai Tarawateinainano.

Hon.Tebuai Uaai : Ko rabwa te Tibiika ma ti na kaitiaka te maroro bwa e taekinaki bwa kain te Party ae ti teuana, e koaua. Ma ti aki ai tibwa te moantai aio ae karaoaki te Tibiika, e na ongo Kiribati. Aio ai te kauoua n tai ke te kateniua n tai ao aei irou minitin ae karaoaki naba n te tai aio te Tibiika ao Taan Tei.

Ngaia are ti na aki aranna bwa e aera, ma e na aranaki bwa aio e bon kakaraoaki inanon te Maneaba ni Maungatabu ao ae I taua ibaiu aikai Madam Speaker aio raoi te miniti, ao e teretere bwa e a tia ni karaoaki. Ao ngke e karaoaki bwa e bane n te iterana ao e bon boo naba te rinerine. E na aki bitaki ae taekinaki. E kairua te Tibiika, e riai ni boo te rinerine.

Ngke e tuai ni karaoaki anne te Tibiika ao e na eti ngkanne. Ngaia are Kiribati kona ongo raoi aio e a bon tia ni karaoaki ao e karaoaki aio ni 2007 n 17 n Tebetembwa n Moanibong ae bane naba nakon te iterana.

Ngaia are taiaoka Kiribati, e na aki mabubu am ota bwa aio raoi te koaua ni koaua ae kakaraoaki inanon ana Maneaba ni Maungatabu Kiribati e na bon boo naba te rinerine ngkana e aki boo te Tibiika, ao e aki oti nanon Kiribati e na bon riai ni boo bwa aio raoi kaitiakan te maroro ae taekinaki bwa te tabe itera. E kairua bwa akea te tabe itera e kairua. Ko rabwa te Tibiika.

Tibiika : Ao ko rabwa te Tia Tei ao I taku bwa e a ota raoi ao I a kanakoa mai ikai bwa bon iai te rinerine naba n aron ae bon ataaki ae e na bon boo te rinerine n aron ae bon kakaraoaki n taai aika nako.

Imwain ae I kamotirawa te Auti n Tei ao I a kaaui ngkani ni kabane, ngaia te Tia Tei ae ko karineaki mai Nonouti.

Hon.Jeremia Tabai : Te Tia Babaire ko rabwa a oti karabwa bwa e a tia. E tuai ni kabwaraaki an tai beroro. E anganai au tai te Tibiika bwa N na taetae.

Tibiika : I a buti ngkani Taan Tei kawakina ami rau nakon ami Auti.

Hon.Jeremia Tabai : N na teirake ke I aki.

Tibiika : Te Tia Tei mai Nonouti uotiko.

Hon.Jeremia Tabai : E a tia ao I taku bwa te rinerine e riai ni waakinaki n aron ae tangiraki iaan te Tua. Ti ataia bwa te Tia Babaire bwa te Tautaeaka e aki tangira te Kaitara e maaka te karebaoki e makuira ao aio te bwai ae riki te Tia Babaire ao akea ngaira.

Tibiika : I a buti ngkani Taan Tei.

Hon.Jeremia Tabai : E tuai bane au karaki.

Tibiika : Taiaoka te Tia Tei mai  
Nonouti I a butiko ko a tekateka moa  
taiaoka I a butiko moa te Tia Tei mai  
Nonouti.

Hon.Jeremia Tabai : Bon taraia te Tia  
Babaire a good friend.

Tibiika : Ko rabwa te Tia Tei mai  
Nonouti ngkana I a manga kananaua  
riki te maroro ao e nang manga reke  
te bwai ae e na manga kube inanon te  
Auti n Tei aio ao I a bubuti ngkami  
bwa are e a tia te babaire. A tia n  
declared nakekei ao n aron are I taku  
nang kabwara te Auti n Tei ao mai  
imwain are nang kabwara te Auti n  
Tei ao I kauringi ngkami I kaoi  
ngkami Taan Tei ao taan roko are a  
roko ni kakoaua te bong ae rangi n  
tamaroa aio bwa iai teutana kanga te  
kana buaka are itinanikun ami Auti  
aio, kam a kangai naba nako ni  
kawara ara taibora anne. Ngaia ai  
katekeraoan naba te tai aio.

Ao iai naba kanga te rawetamnei are  
e na karaoaki naba n te tai naba  
anne. Ngaia are mai ikai ao N nang  
kamotirawa te Auti ni karokoa te tai  
are e na manga baireaki e a motirawa  
te Auti ngkai.

MMMM